

Lí luận về quản lý hoạt động trải nghiệm cho học ở trường tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Trương Đình Bảo Hương

ThS, Trường Đại học Sài Gòn

Received: 2/11/2024; Accepted: 12/11/2024; Published: 24/11/2024

Abstract: *Experiential activities are very important and necessary educational content for high school students. The article presents the Theory of managing experiential activities for primary school students according to the 2018 General Education Program*

Keywords: *Theory, managing experiential activities, primary school students, 2018 General Education Program*

1. Mở đầu

Đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển, luôn được ưu tiên đi trước trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội. Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04 tháng 11 năm 2013 của Hội nghị Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đã chỉ ra rằng “*Chuyển mạnh quá trình giáo dục từ chủ yếu trang bị kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất người học.*” Trong đó, các phẩm chất và năng lực của HS sẽ dần được hình thành và phát triển thông qua các môn học và HĐTN(HĐTN).

Chương trình GDPT2018 được ban hành theo Thông tư 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26 tháng 12 năm 2018 cũng đề cao các HĐTN được tổ chức trong và ngoài lớp học, trong và ngoài trường học theo quy mô nhóm, lớp học, khối lớp hoặc quy mô trường. Thông qua HĐTN, HS huy động tổng hợp kiến thức và kỹ năng từ nhiều lĩnh vực giáo dục khác nhau để trải nghiệm thực tiễn đời sống nhà trường, gia đình, xã hội...

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những vấn đề lí luận về HĐTN ở trường tiểu học

2.1.1. Hoạt động trải nghiệm cho HS ở trường tiểu học

Hoạt động trải nghiệm cho HS ở trường TH là hoạt động giáo dục, dưới sự hướng dẫn và tổ chức của các nhà giáo dục, HS TH hình thành và phát triển những thói quen, hành vi, thái độ tích cực trong việc xử lý các tình huống của cuộc sống, qua đó hoàn thiện nhân cách và định hướng phát triển bản thân.

2.1.2. *Quản lý HĐTN cho HS ở trường tiểu học:* là tập hợp các tác động có định hướng, có chủ đích của chủ thể quản lý đến HĐTN trong trường TH thông qua công tác lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo, điều hành và kiểm tra, đánh giá để đảm bảo hoàn thành

mục tiêu đề ra của HĐTN cho HS ở trường TH.

2.1.3. Vai trò của HĐTN ở trường tiểu học

HĐTN được tổ chức với nhiều hình thức đa dạng đòi hỏi HS phải thực hiện bằng hành động, giao tiếp, hợp tác với bạn bè, thầy cô và cha mẹ cũng như những người xung quanh. Từ đó, HĐTN giúp gắn kết giữa người dạy và người học, giữa các lực lượng giáo dục trong và ngoài nhà trường, thu hút mạnh mẽ sự tham gia, phối hợp liên kết của hội CMHS, chính quyền địa phương;

2.1.4 Nội dung của HĐTN ở trường tiểu học

Theo chương trình GDPT 2018, ở cấp TH, nội dung HĐTN tập trung nhiều vào hoạt động khám phá bản thân, hoạt động rèn luyện bản thân, hoạt động phát triển quan hệ với bạn bè, thầy cô và người thân trong gia đình. Các hoạt động xã hội và tìm hiểu một số nghề nghiệp gắn gũi với HS cũng được tổ chức thực hiện với nội dung phù hợp với lứa tuổi. Cụ thể bao gồm các mạch nội dung sau: Hoạt động hướng vào bản thân Hoạt động hướng đến xã hội; Hoạt động hướng đến tự nhiên; Hoạt động hướng nghiệp;

2.2. Lý luận quản lý HĐTN cho HS ở trường tiểu học

2.2.1. Tầm quan trọng của quản lý HĐTN cho HS ở trường tiểu học

Quản lý HĐTN cho HS ở trường TH đóng vai trò vô cùng quan trọng trong công tác đổi mới giáo dục. Giúp nhà quản lý nắm bắt tổng thể các hoạt động để định hướng đúng đắn trong công tác chỉ đạo hoạt động, quản lý quá trình giáo dục của nhà trường, giúp nâng cao năng lực quản lý; Giúp nhà trường tổ chức tuyển chọn, sử dụng đội ngũ GV phù hợp theo yêu cầu vị trí chuyên môn. Phát huy được vai trò chủ thể, tích cực, chủ động, tự giác, sáng tạo của GV. Từ đó, hình thành, phát triển năng lực và phẩm chất nghề nghiệp; Nâng cao tay nghề, trình độ chuyên môn, khả năng sáng tạo của đội ngũ GV giỏi; Tạo mối quan

hệ bền chặt, gắn bó để phụ huynh phối hợp cùng nhà trường giúp HS phát triển một cách toàn diện; Huy động được sự tham gia của cộng đồng vào công tác giáo dục, nâng cao CSVC, trang bị thiết bị dạy học phù hợp với nhiệm vụ và yêu cầu của nhà trường.

2.2.2. Nội dung quản lý HĐTN cho HS ở trường tiểu học

Lập kế hoạch tổ chức HĐTN cho HS ở trường tiểu học Lập kế hoạch HĐTN được xem như việc thiết kế trong xây dựng thì chức năng tổ chức chính là bố trí các nguồn lực (nhân lực, tài chính, vật liệu) cho việc thi công bản thiết kế ấy. Nếu bố trí các nguồn lực hợp lý và khoa học thì các công việc trong kế hoạch sẽ được thực hiện suôn sẻ, chi phí hợp lý, hiệu quả.

Lập kế hoạch là chức năng cơ bản nhất trong số các chức năng quản lý, có ý nghĩa quyết định tới sự tồn tại và phát triển của mỗi hệ thống nói chung và các hoạt động cụ thể nói riêng (Phan Văn Kha, 2007).

Thực tế cho thấy lập kế hoạch có vai trò rất quan trọng. Nhờ lập kế hoạch mà nhà trường có khả năng ứng phó với các tình huống phát sinh trong quá trình quản lý, dự kiến được các tình huống, các rào cản và cách thức xử lý trước, trong và sau tổ chức thực hiện các hoạt động giáo dục. Khi lập kế hoạch phải xác định rõ các mục tiêu cần đạt tới, lựa chọn các biện pháp thích hợp cho từng hoạt động, từng chủ đề; cần phải nắm chắc kế hoạch của cấp trên, dựa vào các chỉ thị nhiệm vụ năm học, văn bản hướng dẫn, khung chương trình. Đặc biệt, trong kế hoạch phải thể hiện rõ mục tiêu, thời gian thực hiện, người phụ trách, lực lượng tham gia, địa điểm, các điều kiện đảm bảo cho việc thực hiện kế hoạch. Việc lập kế hoạch tổ chức HĐTN cho HS là những nhiệm vụ của nhà quản lý giáo dục, bao gồm: Phân tích, đánh giá được thực trạng của nhà trường liên quan đến hoạt động giáo dục trải nghiệm, làm rõ điều kiện, nguồn lực bên trong và bên ngoài nhà trường, khảo sát nhu cầu, nguyện vọng và khả năng của HS làm căn cứ để xác định mục tiêu cần hướng tới; Xây dựng kế hoạch HĐTN cụ thể cho từng năm học, trong đó tên hoạt động của từng chủ đề hay từng môn học hoặc tích hợp các môn học, lựa chọn tên mang ý nghĩa và thu hút được sự quan tâm của các đối tượng tham gia, phù hợp với nhiệm vụ của năm học và tâm lý lứa tuổi HS. Trong bước này cần xác định rõ mục tiêu của hoạt động, mục tiêu phải rõ ràng, phù hợp với mục tiêu của giáo dục, kiến thức, nhận thức, khả năng, năng lực của HS. Tiếp theo cần xây dựng các nội dung của HĐTN phù hợp và có mối quan hệ với hoạt động dạy học, rèn luyện đạo đức, kĩ

năng sống cho HS. Huy động các lực lượng tham gia xây dựng kế hoạch, tổ chức cho CBQL, GV, HS trong trường, có thể mời thêm các chuyên gia, CMHS, địa phương, các tổ chức có liên quan tham gia trao đổi, đóng góp ý kiến để hoàn thiện kế hoạch. Phân bổ nguồn lực cụ thể cho từng hoạt động, xác định năng lực của GV, HS khi triển khai thực hiện, bao gồm nhân lực, CSVC, tài chính cần sử dụng, sự phối kết hợp với các tổ chức trong và ngoài nhà trường. Sắp xếp tiến độ thực thi các hoạt động, thời gian thực hiện cụ thể theo ngày, tuần, tháng, học kì, năm học. Xác định các giải pháp và cách thức xử lý tình huống trong quá trình tổ chức hoạt động. Chuẩn bị tiêu chí xác định kết quả cần đạt được: Sự mở rộng về nhận thức, sự phát triển về kĩ năng hành vi ở HS. Các tiêu chí đánh giá kết quả HĐTN. Tổ chức cho tập thể sư phạm và CMHS tham gia trao đổi, đóng góp ý kiến để hoàn thiện kế hoạch. Xác định đối tượng triển khai hướng dẫn các bộ phận thực hiện kế hoạch HĐTN cho HS; Cuối cùng là phê duyệt kế hoạch, kế hoạch sau khi hoàn thiện được triển khai đến tổ khối, bộ phận liên quan để biết và thực hiện.

Tổ chức HĐTN là thực hiện qui trình thiết kế bộ máy, sắp xếp, bố trí, sử dụng và phát triển các nguồn lực, trong đó trọng tâm là nguồn nhân lực. Để tổ chức tốt HĐTN, người HT cần làm những việc sau đây: Bố trí, sắp xếp GV hợp lý vào các nhóm, lớp, nhân sự hỗ trợ, ưu tiên nguồn tài chính và CSVC phục vụ tốt cho việc tổ chức các hoạt động giáo dục của GV. Khi sắp xếp bố trí nhân sự, hiệu trưởng phải biết được phẩm chất và năng lực của từng người, mặt mạnh, mặt yếu, nếu cần có thể phân công theo từng "ê kíp" để công việc được tiến hành một cách thuận lợi và có hiệu quả; Thống nhất cơ chế phối hợp với các lực lượng giáo dục khác trong tổ chức HĐTN cho HS. Thành lập Ban chỉ đạo tổ chức thực hiện HĐTN cho HS; Phân công nhiệm vụ trong CBQL; Phân công công việc cho tổ trưởng, tổ phó điều hành việc tổ chức HĐTN tại tổ mình theo kế hoạch, mục tiêu đề ra; Phân công các GV phối hợp tổ chức HĐTN cho HS. GV bộ môn, GV chủ nhiệm là người trực tiếp xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện các HĐTN cho HS thông qua các môn học do mình phụ trách giảng dạy. Phối hợp tốt với tổ chức Đoàn, Đội. Nhiệm vụ tổ chức thực hiện các HĐTN trong trường TH là trách nhiệm của mỗi cán bộ, GV, nhân viên trong nhà trường, song đặc biệt là đội ngũ GV bộ môn, GV chủ nhiệm và cán bộ Đoàn - Đội. Tổng phụ trách Đội là người trực tiếp xây dựng kế hoạch và tổ chức thực hiện các chuyên về văn hoá nghệ thuật, vui chơi giải

trí cho HS thông qua các chuyên đề Đội; Huy động các lực lượng giáo dục khác trong xã hội, tổ chức thực hiện, phối hợp cùng nhau hoàn thành tốt nhiệm vụ. Tổ chức bồi dưỡng năng lực tổ chức HĐTN cho GV nếu thấy cần thiết, huy động và phân phối các nguồn lực để tiến hành HĐTN cho HS; Phối hợp hỗ trợ giữa các bộ phận, thành viên của nhà trường, các bộ phận chuyên môn, các tổ chức, các thành viên của nhà trường để đảm bảo thực hiện tốt các hoạt động giáo dục theo kế hoạch đã đề ra.

2.2.3 Chỉ đạo tổ chức HĐTN cho HS ở trường tiểu học

Chỉ đạo có vai trò vô cùng quan trọng với tổ chức để thực hiện các mục tiêu, điều hành và hướng dẫn các hoạt động nhằm đạt chất lượng cao. Chức năng chỉ đạo là chức năng thứ 3, có ý nghĩa rất quan trọng trong chu trình quản lý tổ chức HĐTN, vì: Nếu thực hiện nghiêm túc chức năng này, CBQL sẽ duy trì được kỉ luật, thuyết phục, khích lệ, động viên được cán bộ, GV phát huy được khả năng của bản thân để đạt được mục tiêu một cách tối ưu nhất. Các nội dung cơ bản khi thực hiện chức năng chỉ đạo tổ chức HĐTN: Sử dụng quyền hạn để thực hiện quyền chỉ huy và hướng dẫn triển khai các nhiệm vụ giáo dục HS tham gia HĐTN; Ra các quyết định quản lý và thúc đẩy HĐTN phát triển; Ban hành các qui chế, nội qui thực hiện HĐTN, nêu rõ những tiêu chuẩn để đánh giá công việc, đánh giá trách nhiệm của cán bộ, GV, nhân viên; Ban hành công văn chỉ đạo, đốc thúc để các thành viên thực hiện đúng tiến độ, đúng hướng, mang lại hiệu quả; Đón đóc, động viên, khen thưởng, khích lệ mọi người thực hiện nhiệm vụ đã được giao; Giám sát, sửa chữa và hỗ trợ đối tượng quản lý thực hiện các nhiệm vụ đã được giao.

2.2.4. Kiểm tra, đánh giá HĐTN cho HS ở trường tiểu học

Kiểm tra, đánh giá (KTĐG) HĐTN đóng vai trò quan trọng, là quá trình hình thành những nhận định, phán đoán về kết quả công việc dựa trên sự phân tích thông tin thu được, đối chiếu với mục tiêu, tiêu chuẩn đề ra. Để quản lý HĐTN ở trường TH một cách hiệu quả, lãnh đạo nhà trường phải thường xuyên phân công chỉ đạo, theo dõi các HĐTN thông qua vai trò của tổ trưởng, GV chủ nhiệm, tổ chức đoàn thanh niên, đặc biệt thông qua việc tăng cường hoạt động KTĐGGV nhà trường. Hiệu trưởng phải xây dựng các qui trình giám sát, kiểm tra, đánh giá giúp GV hiểu và vận dụng các nguyên tắc giám sát, kiểm tra và đánh giá có hiệu quả. Để thực hiện tốt chức

năng kiểm tra, đánh giá người quản lý giáo dục cần phải: Xây dựng kế hoạch kiểm tra và công khai trong tập thể sư phạm từ đầu năm học (thể hiện mục đích, nội dung, phương pháp tiến hành, hình thức, bộ phận, cá nhân được kiểm tra, thời gian kiểm tra)

2.2.5. Quản lý các điều kiện hỗ trợ tổ chức HĐTN cho HS ở trường tiểu học

Để tổ chức các HĐTN cho HS ở trường TH đạt kết quả mong muốn, hiệu trưởng cần quản lý các điều kiện hỗ trợ tổ chức HĐTN cho HS như sau: Đảm bảo đủ số lượng cán bộ, GV, nhân viên có đủ trình độ, nhiệt tình với công cuộc đổi mới giáo dục; Xây dựng kế hoạch, vận động nguồn kinh phí cho các hoạt động ngoại khóa, chuyên đề, các buổi thảo luận,...; Rà soát CSVC, thiết bị để bổ sung, chuẩn bị các điều kiện cho GV và HS tham gia vào các HĐTN; Chỉ đạo các tổ chuyên môn căn cứ vào kế hoạch tổ chức các HĐTN của GV trong tổ, đề xuất nhu cầu sử dụng CSVC, thiết bị dạy học phục vụ cho các HĐTN để hiệu trưởng có căn cứ bổ sung và phân bổ hợp lý; Xây dựng các điều kiện đảm bảo an toàn cho GV và HS trong quá trình diễn ra các hoạt động; Xây dựng kế hoạch phối hợp các lực lượng ngoài nhà trường nói chung, CMHS nói riêng để thực hiện HĐTN; Quan tâm lắng ý kiến, tâm tư nguyện vọng của HS và phụ huynh để xây dựng kế hoạch về nội dung và hình thức tổ chức HĐTN tương ứng nhằm đem lại sự hứng thú cho đối tượng tham gia.

3. Kết luận

Hoạt động trải nghiệm là nội dung giáo dục rất quan trọng và cần thiết cho HS phổ thông. Bài viết làm rõ một số khái niệm cơ bản, phân tích vai trò, mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức của HĐTN cho HS và các điều kiện hỗ trợ tổ chức HĐTN cho HS ở trường TH.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành TƯ (20134), *Nghị quyết số 29-NQ/TU về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*. Hà Nội,
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018) *Thông tư số 32/TT/BGDĐT về ban hành chương trình GDPT tổng thể*. Hà Nội
3. Lý Kim Ngân (2020), *Quản lý hoạt động trải nghiệm cho HS ở các trường tiểu học quận Tân Phú, Thành phố Hồ Chí Minh*, LV Thạc sĩ
4. Đinh Thị Kim Thoa có bài (2015), "*Xây dựng chương trình HĐTN trong chương trình giáo dục phổ thông*" Tài liệu của Bộ GD&ĐT